

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูเกษียณศึกษาภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของ เขต 2 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. ประวัติส่วนตัวของครูวรุฒม์ สัจมน์
2. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนชุมชนบ้านวังจันทร์
3. พฤติกรรมการสอนของครูประกอบด้วย
 - 3.1 คุณลักษณะของครู
 - 3.2 การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้
 - 3.3 บทบาทครู
 - 3.4 บทบาทนักเรียน
 - 3.5 การสร้างสื่อการเรียนรู้
 - 3.6 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ประวัติส่วนตัวของครูวรุฒม์ สัจมน์

เบื้องหลังรางวัลครูเกษียณศึกษาที่ได้มาใครเล่าจะรู้ว่าตลอดระยะเวลากว่า 49 ปี ของชีวิตครูวรุฒม์ สัจมน์ ได้ฝ่าฟันอุปสรรคมากมายนานปีประการ นับตั้งแต่วัยเด็กเติบโตมาท่ามกลางสภาพครอบครัวที่ยากจนซ้ำถูกมองด้วยทัศนคติที่ไม่ดีจากพ่ออยู่ตลอดเวลา ความผิดหวังครั้งแล้วครั้งเล่าในวัยเรียน ความยากลำบาก ความกดดันบวกความขัดแย้งภายในจิตใจที่เกิดจากตัวเองและบุคคลรอบข้างในการทำงาน หลายต่อหลายครั้งที่มีความท้อแท้ เหนื่อยล้า อยากจะยอมแพ้กับโชคชะตาชีวิต แต่ด้วยแรงใจอันสูงสุดที่มุ่งหวังจะเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน ทำให้ครูวรุฒม์

ต้องฝ่าฟันและก้าวไปข้างหน้าอย่างเข้มแข็งและมีสติ โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประวัติชีวิตของครูวรุฒม์ ในวัยต่าง ๆ โดยจะกล่าวใน 4 วัย 1) วัยเยาว์: ต่อสู้เพื่อความอยู่รอด 2) วัยเล่าเรียน: บททดสอบ ความเข้มแข็ง 3) วัยจุดเปลี่ยน: เก็บเกี่ยวประสบการณ์ 4) วัยทำงาน: ก้าวสู่บันไดเกียรติยศ อย่าง ละเอียดดังนี้

วัยเยาว์: ต่อสู้เพื่อความอยู่รอด

ย้อนหลังไปเมื่อ 48 ปีที่แล้ว เด็กชาวยุฒม์ สัจมัน ถือกำเนิดจากครอบครัวที่ค่อนข้างยากจน พ่อชื่อนายรอด สัจมัน (นามสกุลเดิม แซ่จั่ว) แม่ชื่อนางส่วนเสี สัจมัน (นามสกุลเดิม แซ่จั่ว เปลี่ยนเป็นจิตวารินทร์) ภูมิลำเนาเดิม จังหวัดภูเก็ต ภายหลังย้ายครอบครัวมาอยู่ที่จังหวัด สุราษฎร์ธานี แรกเริ่มที่ย้ายมายังไม่มีที่อยู่อาศัยที่แน่นอนผู้เป็นพ่อต้องเช่าโรงแรมศรีสง่าให้พวก ลูก ๆ ใค้อยู่อาศัย ซึ่งโรงแรมนี้ตั้งอยู่ถนนนาสารนอก ภายหลังหาที่อยู่ใหม่ได้ก็ออกจากโรงแรม ศรีสง่ามาเช่าบ้านของชาวจีนแซ่ฮ้อ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 183/3 ถนนวิเวก ตำบลนาสาร อำเภอ บ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ชื่อเดิม ฮ่อเกว ภายหลังเปลี่ยนนามสกุลเป็น หอวัฒนานันท์) ลักษณะบ้านใหม่เป็นห้องแถวจำนวน 8 ห้อง แต่ครอบครัวของเด็กชาวยุฒม์ได้แบ่งเช่า 2 ห้อง เนื่องจากเป็นครอบครัวค่อนข้างใหญ่ เมื่อคิดถึงสภาพครอบครัวที่ยากจนครูวรุฒม์เล่าให้ผู้วิจัยฟัง ด้วยสีหน้าเศร้าสร้อยพร้อมเสียงอันสั่นเครือใบหน้าจางด้วยน้ำตาที่เจ้าตัวยพยายามเก็บกักเอาไว้ว่า

... สาเหตุที่พ่อยากจนเพราะพ่อมีภาระที่ต้องเลี้ยงดูลูกหลายคนมาก พ่อมีลูกทั้งหมด 10 คน ที่เป็นลูกคนที่ 8 ของพ่อ วันแรกที่เริ่มลืมตามาดูโลกตรงกับวันพุธที่ 12 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2501 ตรงกับปีจอ ด้วยฐานะทางบ้านที่ยากจนอยู่ก่อนแล้วเหมือนผีซ้ำ ค้ำพลอยตอนนั้นเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ และพ่อก็มาเจ็บป่วยพร้อมกันถ้ามานึกดูสภาพ เช่นนี้ในภาวะปัจจุบัน พี่ไม่ทราบว่าจะพ่อกับแม่คิดอย่างไรเจ็บปวดแค่ไหน ทั้งๆที่หัวหน้า ครอบครัวต้องล้มเจ็บและแม่ก็ต้องคลอดลูกในภาวะที่รอบกายไม่มีความสะดวกเลย ฐานะ ทางบ้านตอนนั้นขำแย่มากพี่ ๆ ก็พลอยต้องเดือดร้อนไปตาม ๆ กัน พี่สาวคนที่สองต้อง ลำบากซักผ้าอ้อมให้พี่โดยตากบนสุมไม้แล้วครอบบนเตาถ่านร้อน ๆ อีกทีเพื่อให้ผ้าอ้อม แห้งทันใช้งาน ได้ท่ามกลางสายฝนที่ซัดสาดลงมาอย่างไม่ขาดสาย ตอนนั้นพี่ไม่ทราบเลย ว่าพี่ ๆ เขากินอะไรกันเงินในบ้านจะมีสักกี่บาท จนพี่มารู้ภายหลังว่า พ่อมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อ พี่เลยเป็นเพราะพี่เกิดมาในภาวะที่ครอบครัวขำแย่นั้นเอง ...

พ่อเป็นคนจีนที่ย้ายถิ่นมาจากจังหวัดภูเก็ตเนื่องมาจากสาเหตุบางอย่างที่สร้าง
ความปวดร้าวมาก พ่อถูกโกงทรัพย์สินสมบัติจนหมดตัวจากคนใกล้ชิด ซึ่งน่าสงสารมากในสายตา
ของลูก ๆ ทุกคน ครูวรุฒม์เล่าให้ฟังว่า

...พ่อเป็นคนขยันมาก อาชีพของพ่อคือการขุดแร่ดีบุก พ่อเป็นหัวหน้าคนงานที่ใคร ๆ
เรียกว่า นายหัว พ่อทำงานที่บริษัทเหมืองแร่สุราษฎร์ จำกัด (เหมืองเกาะ) แรก ๆ พ่อจะ
พาคนงานออกตระเวนหาแร่แหล่งดีบุกก่อนที่ทางบริษัทจะทำการขุด เป็นการขุดเจาะที่
เรียกว่า บอริง สมัยที่พี่เป็นเด็กเล็ก ๆ เคยตามพ่อไปดูจนชินตา รู้สึกภูมิใจที่พ่อเก่ง
สามารถรู้เส้นทางของสายแร่ดีบุกใต้ดิน การขุดหาจะใช้ท่อเหล็กที่กลวงตรงกลางเจาะลง
ไปเหมือนการขุดบ่อ แล้วเอาดินขึ้นมาใส่ เรียง (ภาชนะมีลักษณะคล้ายถาดตรงกลางลึก
ปากบานทำด้วยไม้ไผ่ร่อนแร่) แล้วร่อนดินด้วยน้ำที่ใส่ถังใบใหญ่จนเหลือแร่ดีบุกเป็นผงสี
ดำ การร่อนแร่ก็เหมือนการร่อนหาทองหรือพลอยสีนั่นเอง ซึ่งวิธีการร่อนแร่ดังกล่าวที่
ก็ได้เรียนรู้และสามารถทำได้ดีก็เพราะมีครูคือพ่อนั่นเอง พ่อต้องตรากตรำทำงานหนักเพื่อ
ลูก ๆ ทุกคนบางครั้งพ่อต้องขอมอดเพื่อให้ลูกได้อิ่มท้อง พ่อจะพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้
ลูก ๆ ได้มีข้าวกิน พี่ไม่เคยลิ้มรสชาติของอาหารที่เกิดจากการแก้ปัญหาของพ่อ วันนั้น
บ้านของเราไม่มีกับข้าวเลย ฐิ๋มพ่อคิดทำอะไรให้เรารับประทานพ่อเอาข้าวร้อน ๆ มา
คลุกเคล้ากับน้ำมันหมูในหม้อใบแข็งแล้วราดด้วยซีอิ๊วเท่านี้ก็ไปกับข้าวที่แสนวิเศษได้
แล้ว พวกเราทุกคนมองดูหน้าพ่อและก็รับประทานข้าวอย่างวิตกกังวลอยู่ในใจว่าเราต้อง
รับประทานเช่นนี้อีกกี่วันและที่คิดว่าเป็นอีกชนิดหนึ่งก็คือพ่อจะเอากะปิใส่ฝ้าหม้อละเลงให้
บาง ๆ แล้วนำไปย่างไฟให้แห้งมีกลิ่นหอมหลังจากนั้นก็นำมาคลุกกับข้าวให้พวกเรา
รับประทานกันกับผักลิ้นของมันยังคงติดจมูกของพ่ออยู่จนทุกวันนี้ นี่แหละความเป็นพ่อ
ที่แท้จริง...

ทุกคนในครอบครัวทราบดีว่าพ่อต้องทนลำบากแค่ไหนกับการเลี้ยงดูลูกซึ่งมีจำนวนมาก
จริง ๆ ในขณะนั้น ถึงแม้ว่าผู้เป็นพ่อทำงานได้ค่าแรงวันละไม่กี่บาทจนเงินที่ได้มาแทบไม่พอใช้จ่าย
ในครอบครัวเลย แต่ผู้เป็นพ่อไม่เคยท้อแท้เด็กชาวยุฒม์เห็นถึงความลำบากของพ่อก็อดที่จะสงสาร
ไม่ได้ แต่ด้วยในตอนนั้นยังเล็กมากอยากช่วยแบ่งเบาภาระหาเงินมาจุนเจือครอบครัวบ้างแต่ก็ไม่ได้
คิด เพราะพ่อไม่เคยให้ลูก ๆ ต้องออกไปทำงานหาเงินเลยมีแต่แม่เท่านั้นที่คอยหาเงินเข้าสู่
ครอบครัวอีกทางหนึ่ง ด้วยการรับจ้างซอยผ้าจากร้านตัดเสื้อสตรีละแวกนั้น ครูวรุฒม์เล่าให้
ผู้วิจัยฟังถึงแม่ด้วยใบหน้าทีภาคภูมิใจว่า

...แม่เป็นคนที่มีฝีมือละเอียดมากแม่สอยผ้าสวยกว่าใครๆ เป็นที่ติดใจของลูกค้า มีลูกค้ามากมายเอาผ้ามาให้แม่สอย เสื้อผ้า เครื่องแบบนักเรียนของลูกค้า ๆ เกิดจากฝีมือของแม่

ทั้งนั้นในบ้านเรามีจักรโบราณอยู่คันหนึ่งเป็นจักรที่เย็บด้วยการหมุนด้วยมือ เป็นมรดกที่แม่ได้มาจากบ้านเกิดที่จังหวัดภูเก็ตบางครั้งแม่ได้เสื้อผ้าที่ซื้อมาก็สำเร็จได้ด้วยมือของแม่ไม่ใช่จักรค่าจ้างการสอยผ้าดูเหมือนน้อยนิดแต่แม่ก็พยายามอดทนนั่งหลังขดหลังแข็งเพื่อให้ได้เงินมาจุนเจือครอบครัวอย่างน้อยก็เป็นค่าขนมของลูกค้า ๆ อาหารที่เรารับประทานกันจะถูกลีอกสรรมาอย่างดีว่ามีประโยชน์มากแต่จะให้ครบทั้ง 5 หมู่คงเป็นไปได้ยากในสภาพครอบครัวที่ยากจนและมีลูกมากเช่นนี้ ขนมหที่ลูก ๆ ได้รับความลำบากนั้นข้าพเจ้าจำได้มีรู้ลืมเลยเป็นขนมที่ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่อมาก นั่นก็คือขนมปลาตีชมพูที่ซื้อมาจากโรงทำขนมของชาวจีนละแวกบ้านขนมปลา 1 ตัวแม่จะหักแบ่งให้ลูก ๆ รับประทานกันขนมแปลกใหม่ที่เพื่อน ๆ รับประทานกันพวกเราแทบไม่มีโอกาสได้ลิ้มลองเลย แม่ปลุกฝังนิสัยแบ่งปันรักกันกลมเกลียวกัน ให้พวกลูก ๆ เสมอทุกวันมิขาด แม่เป็นแม่ศรีเรือนโดยแท้เป็นคนเจ้าระเบียบจะคอยฝึกด้านการบ้านการเรือนให้พวกเราอยู่เสมอ แม่เป็นคนขยันแต่แม่ก็ไจดีกับลูกเสมอ...

เด็กชาวยุทธ์มเป็นเด็กที่ค่อนข้างเรียบร้อยไม่ซุกซนเหมือนเด็กทั่วไป อาจเป็นเพราะมีความรู้สึกรู้ว่าจะต้องเจียมตัว ต้องทำให้คนรักให้ได้ ตอนนี้เองเด็กชาวยุทธ์มจึงถามถึงที่มาของชื่อตัวเอง และได้คำตอบว่า “... หมอเบญจมาศเป็นผู้ทำคลอดให้พี่ และตั้งชื่อให้พี่ว่า “ยุทธ์ม” เพราะชื่อนี้เองทำให้พี่รู้สึกดีใจเพราะพี่เป็นลูกคนแรกของครอบครัวที่ได้ใช้ชื่อไทย พี่น้องคนอื่น ๆ ยังคงใช้ชื่อจีนกันอยู่ หลังจากนั้นพ่อก็ไปที่เทศบาลเปลี่ยนชื่อลูกทุกคนเป็นชื่อภาษาไทยหมด.”

พอโตขึ้นมาอีกหน่อย เด็กชาวยุทธ์มได้พยายามค้นหาความหมายของชื่อของตัวเองจากพจนานุกรมก็รู้ความหมาย แปลว่า “ประเสริฐสุด” เด็กชาวยุทธ์มหวนกลับไปคิดว่าเป็นสิ่งที่ดีถึงแม้ว่าแรกเกิดนั้นมันจะมีสิ่งที่ไม่ดีเกิดขึ้นกับครอบครัวเรามากมาย แต่ก็ยังมีผู้มีจิตบริสุทธิ์คือคุณหมอที่ทำคลอดมอบชื่ออันมีความหมายดี ๆ ให้กับเด็กคนหนึ่งที่ตั้งกำเนิดขึ้นมาท่ามกลางความยากลำบากของครอบครัวในตอนนั้น สิ่งนี้เองเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กชาวยุทธ์มคิดทำแต่สิ่งที่ดีเพื่อตอบแทนพระคุณของพ่อและแม่ที่ต้องทนลำบากเพื่อลูกทุกคน เคยมีโอกาสคุยกับพ่อบ้างถามว่าพ่อเหนื่อยไหม พ่อบอกว่าเหนื่อยเมื่อเช้าและมักจะใช้ลูก ๆ ให้บีบนิ้ว ขึ้นเหยียบตัวพ่อทั้งตัวพ่อก็ทนน้ำหนักได้ เด็กชาวยุทธ์มรู้สึกสงสารพ่อมากเลยพยายามทำทุกอย่างเพื่อให้พ่อเกิดความยินดีต่อตัวเองเสมอมา เด็กชาวยุทธ์มเป็นเด็กที่มีความมุ่งมั่นมาก พยายามตั้งใจเรียน คิดอยู่เสมอว่าไม่มีสิ่งใดที่เราทำไม่ได้หากเรามีความพยายามทำจริง ๆ เด็กชาวยุทธ์มจะทำงานทุกอย่าง

ช่วยเหลืองานทุกอย่างของทางบ้านโดยไม่แยกว่างานนั้นจะเป็นงานของผู้หญิงหรือผู้ชาย ทั้งซื้อกับข้าวที่ตลาด ช่วยพี่สาวทำกับข้าว รีดผ้า ล้างจาน กวาดบ้าน ตักน้ำใส่ตุ่มทั้งน้ำกินและน้ำใช้ สมัยนั้นที่บ้านของเด็กชาวยุคนี้เป็นห้องแถวน้ำดื่มน้ำใช้ต้องใช้ใช้น้ำบ่อ ซึ่งต้องอาศัยแรงจากลูก ๆ ช่วยกันคนละไม้คนละมือซึ่งก็มีแม่เป็นคนสำคัญในการแบ่งงานให้ลูก ๆ ทำ

...แม่เป็นคนค่อนข้างยุติธรรมมากในสายตาลูก ๆ ทุกสิ่งทุกอย่างแม่จะจัดการแบ่งให้เท่าเทียมกันเสมอ ที่เห็นชัดเจนที่สุดคือ ขนม มีจำนวนเท่าไรแม่จะเป็นคนจัดการแบ่งให้เท่า ๆ กัน บางครั้งขนมเป็นชิ้นเล็ก ๆ แม่จะใช้มีดตัดออกเป็นชิ้น ๆ ให้เท่ากันแล้วก็แจกให้ลูก ๆ ทุกคน ครอบครัวของพี่มีจุดเด่นอยู่อย่างหนึ่งคือ พ่อแม่จะสอนให้ลูกทุกคนรักกันพี่จะต้องปกครองน้อง และน้องก็ต้องเชื่อฟังพี่ น้องจะเถียงพี่ไม่ได้...

นอกจากความรักใคร่ปรองดองกันของพี่น้องแล้วความร่วมมือร่วมใจของลูก ๆ ที่มีต่อครอบครัว สมาชิกทุกคนพยายามใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดช่วยหารายได้เข้าครอบครัวอย่างสุจริต โดยครูวุฒม์เล่าให้ผู้วิจัยฟัง ดังนี้

1. รับจ้างสอยเสื้อผ้าจากร้านตัดเย็บเสื้อผ้าที่ตั้งอยู่แถวนั้น
2. รับจ้างพับถุงยา (ถุงยาในสมัยนั้นยังเป็นถุงกระดาษขนาดเล็ก ๆ) รับมาจากโรงพิมพ์ในแถวนั้น ค่าจ้างพับร้อยละ 5 บาท โดยใช้แปรงเป็ยกดัดไม่มีกาวสำเร็จเหมือนสมัยนี้
3. รับจ้างตัดเมล็ด หน่อเหลียง (เป็นพืชขึ้นต้นพบบอกมากในภาคใต้ต้นลักษณะคล้ายต้นสะตอในฝักมีเมล็ดซึ่งสามารถนำมาใช้ประกอบอาหารหรือใช้เป็นเครื่องเคียง) ตรงนี้เองที่ครูวุฒม์เห็นความฉลาดของพ่อ โดยพ่อจะเอาไม้ไผ่มาเจาะรูเพื่อให้เราสอดเมล็ดพืชเข้าไปให้ไหลออกมาเพื่อใช้มีดสับหรือตัดออกอย่างพอดีไม่ทำให้มีดบาดมือเราเลย
4. รับจ้างปักเสื้อนักเรียน ได้รับความนิยมนักเรียน เพื่อนบ้านมากเพราะครอบครัวของเรามีฝีมือดีในด้านการเย็บปักถักร้อยเป็นพรสวรรค์ของลูก ๆ ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากแม่ของเรานั้นเอง
5. สมุดที่ลูก ๆ ใช้เขียนหนังสือทุกวันทีไปโรงเรียน จะได้มากจากการนำสมุดที่เหลือใช้คือสมุดที่ใช้แล้วยังมีกระดาษที่ยังไม่ได้ใช้เหลืออยู่ เอามาฉีกออกแล้วเรียงเย็บเข้าเล่มใหม่ สิ่งนี้สร้าง

ความภาคภูมิใจให้กับครอบครัวเรามาก เป็นเอกลักษณ์ของครอบครัวเราเลยก็ว่าได้ ได้รับคำชมเชยจากครูที่โรงเรียนว่าเป็นแบบอย่างที่ดีพ่อแม่ภูมิใจในสิ่งนี้มาก

6. ขายดอกไม้กำทุก ๆ วัน โคน (ก่อนวันพระ 1 วัน) ราคากำละ 5 บาท ขายประมาณ 10 กำ ดอกไม้คือ ดอกเยอบีร่า ที่บ้านปลูกเอง

7. ขายไม้กวาดดอกหญ้า ในช่วงที่มีดอกอ้อมาก ๆ พ่อมีฝีมือมากในการทำ แคมทนทานใช้งานได้นานสมัยที่ครูวรุฒม์เป็นเด็กราคาด้มละ 20 – 25 บาท

8. เก็บกระป๋องนมข้นหวานมาล้างให้สะอาดแล้วขายให้ร้านขายกาแฟ สมัยนั้นนิยมนำไปใส่โอวัลท์หรือกาแฟร้อน ชาร้อน ฝากระป๋องจะเจาะรูร้อยเชือกสำหรับหิ้ว ราคาที่ขายกัน 4-5 กระป๋องต่อ 1 บาท

9. เก็บเมล็ดเงาะโรงเรียนขายในฤดูกาลที่มีเงาะ คนที่รับซื้อจะนำไปเพาะให้เป็นต้นอ่อนแล้วทำการตัดตาอีกทีหนึ่งราคาที่รับซื้อกระป๋องละ 1-2 บาท

พ่อของเด็กชายวรุฒม์เป็นคนที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาก ถ้าสมัยปัจจุบันนี้ก็เรียกว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น นั่นเอง พ่อเป็นนักคิด นักดัดแปลงของใช้ในบ้านหลายอย่างมาจากฝีมือพ่อทั้งสิ้น ที่เห็นได้ชัดมากคือ ปิ่นโตใส่อาหารไปรับประทานที่โรงเรียน พ่อจะดัดแปลงจากปิ่นโตที่มีหลายชั้นจนเหลือเพียง 2 ชั้นสำหรับลูก 1 คน เครื่องใช้ในบ้านหลายชิ้นเกิดจากการดัดแปลงจากวัสดุใกล้ตัวของพ่อจากสิ่งที่คุณรู้ค่ากลายมาเป็นสิ่งที่มีค่ามากยิ่งขึ้น พ่อยังช่วยเสริมรายได้ให้ครอบครัวอีกทางหนึ่งคือ การทำไม้กวาดดอกหญ้าขาย ไม้กวาดดอกหญ้าของพ่อได้รับความนิยมจากลูกค้าในละแวกนั้นมาก ไม้กวาดของพ่อทนทานมีคุณภาพสูง ไม้กวาดที่พ่อทำไว้ประมาณ 5-6 ด้ม กับที่ กำลังใช้อยู่เป็นสมบัติที่ทำให้ลูก ๆ หวนคิดถึงพ่อทุกครั้งพ่อเสียชีวิตไปประมาณ 5 ปี ไม้กวาดนั้นจึงจะใช้หมด ทุกวันนี้ทุกคนในครอบครัวยังคิดถึงพ่อเพราะต้องซื้อไม้กวาดใช้ ครูวรุฒม์บอกว่า “... ไม่เสียดายเงินที่ซื้อหรอกนะ แต่เสียดายที่ได้ไม้กวาดที่ไม่มีคุณภาพสู้ไม้กวาดของพ่อก็ไม่ได้...”

วัยเล่าเรียน: บททดสอบความเข้มแข็ง

เด็กชาวยุวธรรมเริ่มเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนนาสาร ตำบลนาสาร อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากบ้านที่อาศัยอยู่เรียนโรงเรียนเดียวกับที่ ๆ ตอนนั้นโรงเรียนสังกัดกับเทศบาลตำบลนาสารเรียกง่าย ๆ ว่า โรงเรียนเทศบาล อักษรย่อโรงเรียนใช้ สฎ.๔ เป็นโรงเรียนที่ค่อนข้างมีความสำคัญต่อจังหวัดสุราษฎร์ธานีมากเพราะมีต้นตอของเงาะโรงเรียนอยู่ในโรงเรียนนี้ (เงาะโรงเรียนเป็นเงาะที่มีชื่อเสียงมากของจังหวัดสุราษฎร์ธานี) โรงเรียนนี้เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-7 แต่ระบบการเรียนในสมัยนั้นเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 แล้วต้องสอบเข้าเพื่อเลื่อนไปเรียนต่อในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-7 เมื่อจบจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ก็ต้องออกจากโรงเรียนนี้ ไปสอบเข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่โรงเรียนแห่งใหม่ต่อไป เด็กชาวยุวธรรมเป็นเด็กที่ค่อนข้างเรียนดีเป็นที่ชอบพอของคุณครูและเพื่อน ๆ เด็กชาวยุวธรรมเป็นเด็กที่มีความมุมานะมาก พยายามตั้งใจเรียนเสมอ คิดอยู่เสมอว่าไม่มีสิ่งใดที่เราทำไม่ได้หากเรามีความพยายามทำจริง ๆ เด็กชาวยุวธรรมเรียนที่โรงเรียนนาสารจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต้องสอบเพื่อเข้าเพื่อเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่โรงเรียนเดิมอีก ผลปรากฏว่าสอบไม่ได้ เป็นที่ผิดหวังของพ่อและแม่่มาก ถูกตำหนิต่าง ๆ นานา จนรู้สึกอายมาก โดยแม่พูดใส่หูเด็กชาวยุวธรรมเสมอว่า “ตกชั้นขอ” อาจเป็นด้วยเหตุที่ว่าแม่ต้องการให้ลูกเรียนดี ๆ ตั้งใจเรียนสม่ำเสมอเพราะแม่ไม่มีเงินให้ลูกเรียนก็เป็นได้

ในที่สุดแม่ก็ส่งให้เด็กชาวยุวธรรมไปเรียนที่โรงเรียนพิชญเวช ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนเสียค่าเล่าเรียน เด็กชาวยุวธรรมเรียนที่โรงเรียนนี้เพียง 1 ปี แต่ก็ตั้งใจเรียนมากสิ้นปีมีโอกาสดูกลับ ไปสอบเข้าเรียนต่อที่โรงเรียนนาสารอีกครั้ง เพราะมีนักเรียนย้ายออกจากโรงเรียนรับนักเรียนเพิ่มให้เต็มห้อง เด็กชาวยุวธรรมสอบเข้ามาเรียนได้และตั้งใจเรียนจนประสบความสำเร็จ เมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ก็ไปสอบเข้าเรียนต่อที่โรงเรียนบ้านนาสาร สังกัดกรมสามัญศึกษา (เดิมใช้อักษรย่อโรงเรียนว่า สฎ.๖ ภายหลังเปลี่ยนมาเป็น บ.ศ. แทน) ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลปรากฏว่าสอบได้เข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 ผลการเรียนค่อนข้างดีตลอดมา

ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นี้เองเด็กชาวยุวธรรมประสบปัญหาด้านการเรียนอยู่อย่างหนึ่งซึ่งอาจถือว่าเป็นปัญหาที่ส่งผลดีในการทำงานในอนาคตที่ยังไม่มีใครอาจรู้คือ อาจารย์ประจำวิชาภาษาไทยได้มอบหมายงานให้แต่งกลอนสุภาพจำนวน 1 บท เด็กชาวยุวธรรมพยายามแต่งเท่าไรก็ไม่สามารถทำได้หลายครั้งหลายครา จนได้รับคำตำหนิจากอาจารย์ผู้สอนว่า “แย่มาก สอนเท่าไรไม่รู้จักจำ ใจจริง ๆ” เด็กชาวยุวธรรมคิดอยู่เสมอว่าทำอย่างไรดีนะจึงจะแต่งกลอนเป็น ไม่ต้องไปเพราะ

เพราะพรุ่งนี้มากเอาแค่นี้ ๑ ก็พอ วันนั้นจะมีไทม์นอ และจากคำสปรมาตังกล่าวสร้างควม
 อับอายความทุกข์ใจ กังวลใจให้กับเด็กชาวยุทธ์มาก แต่ก็เดือนสติตัวเองอยู่ตลอดเวลาด้วยคติ
 ประจำใจที่ว่า “ไม่มีสิ่งใดที่เราทำไม่ได้ หากเรามีความพยายามจริง ๆ” เด็กชาวยุทธ์รู้สึกตัวตัวเอง
 เย่มากที่ทำให้อาจารย์โกรธ อีกนัยหนึ่งก็สับสน ไม่รู้จะทำอย่างไรดีถึงจะแต่งออกมาเป็นกลอนที่
 ไพเราะได้ พยายามหาหนทางแต่ก็ไม่สำเร็จจนในที่สุดจวนตัวอาจารย์ให้ส่งผลงาน เด็กชาวยุทธ์
 พยายามหาหนังสือต่าง ๆ มาดูตัวอย่าง แต่งเลียนแบบบ้าง แต่ก็มีปัญหาส่งสัมผัสไม่ได้ วิธีสุดท้าย
 เพื่อให้มีผลงานส่งเด็กชาวยุทธ์ไปพบบทกลอนในหนังสือ อ.ส.ท. มีเนื้อหาเกี่ยวกับป่าไม้ (คง
 แปลกใจนะว่าครอบครัวของเด็กชาวยุทธ์ทำไมมีหนังสือวารสารอ่าน ก็เพราะว่าครอบครัวนี้จะ
 เป็นสื่อกลางรับทั้งหนังสือพิมพ์ วารสารบางกอก อ.ส.ท. จดหมายเพื่อนำไปส่งต่อให้ทางบริษัท
 เหมือนแรที่ผู้เป็นพ่อทำงานอยู่ จึงมีโอกาสได้อ่านหนังสือเหล่านี้บ้างบ้าง แต่พอกับแม่จะเตือนลูก ๆ
 เสมอว่าอย่าให้หนังสือขบขันเดี๋ยวจ้าวเจ้าของจะตำหนิเอา ลูก ๆ ก็พยายามรักษาอ่านอย่างทะนุถนอม)
 หลังจากอ่านหนังสือ อ.ส.ท. แล้ว เห็นว่าเป็นบทกลอนที่คนแต่งไม่ซ้ำกวี อาจารย์ที่สอนคงไม่รู้หรือ
 กว่าเราคัดลอกมา ด้วยตอนนั้นเด็กชาวยุทธ์รู้สึกว่าตัวเองไม่เข้าใจในการแต่งกลอน เป็นเรื่องยาก
 มากที่จะแต่งกลอนสุภาพให้ได้ 1 บท เด็กชาวยุทธ์จึงคัดลอกบทกลอนดังกล่าว บทกลอนนั้น
 เด็กชาวยุทธ์จดจำได้เป็นอย่างดีไม่เคยลืม จึงใคร่ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วยที่ช่วยให้
 เด็กชาวยุทธ์ในตอนนั้นผ่านนาที่วิกฤตินั้นมาได้ บทกลอนอันทรงคุณค่านี้มีว่า

แสนสงสารป่าไม้ทั้งหลายนัก	ถูกเขาลักลอบตัดชำัดกันขรม
ถึงขนาดหรือไม่ไม่ปรารมภ์	เงินนำชมร่ำรวยสวดยเหลือเกิน
ถึงกฎหมายก็มิวายมีช่องโหว่	พวกกาโหล่หากินสิ้น <u>ขวย</u> เงิน
เพราะหลักเลียงทจริตจิตพิเศษ	คิดลวงเกินเอาป่ามาหากิน

ในตอนนั้นเด็กชาวยุทธ์รู้สึกกลัวเป็นอย่างมาก กลัวว่าอาจารย์จะจับได้ กลัวว่าเพื่อนจะรู้
 ทั่วๆที่เพื่อนก็ถามเด็กชาวยุทธ์ก็ตอบไปว่าแต่งเองแต่ให้พี่ช่วยขัดเกลาก็ได้ โดยเฉพาะคำที่ขีดเส้นใต้
 เด็กชาวยุทธ์ยังไม่ทราบความหมายเลย แต่ก็พอจะสรุปความหมายของบทกลอนได้ ในที่สุดก็
 โลงอกเพราะอาจารย์ตรวจแล้วไม่ว่าหรือถามอะไร แต่มันก็ยังคงเป็นสิ่งที่คิดที่ติดอยู่ในจิตใจของ
 เด็กชาวยุทธ์เสมอมาจนถึงปัจจุบัน ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาเด็กชาวยุทธ์พยายามอ่านบทกลอน
 มากๆ ซักถามเพื่อน ๆ เพื่อตัวเองจะได้คุ้นเคยและเข้าใจ ฝึกสังเกตวิธีการใช้คำให้ตรงกับ
 ความหมายและไพเราะ

นอกเหนือจากความสนใจด้านการเรียนแล้ว ด้านค่าใช้จ่ายและการเงินของครอบครัว เด็กชาวยุรต์มก็พยายามหารายได้ในระหว่างเรียนช่วยเหลือครอบครัวมาตลอด ส่วนใหญ่จะเป็น การรับจ้างปักเสื้อนักเรียน วาดภาพส่งเข้าประกวดในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีมาให้นักเรียนแข่งขัน สามารถคว้ารางวัลมาได้บ้างได้คือ

... พี่วาดภาพถ่านไฟฉายตราซ้อน ตอนนั้นได้เงินรางวัลมา 200 บาทพีดีใจมาก เพราะ ทางโรงเรียนแจ้งหน้าเสาธงให้ขึ้นไปรับรางวัลจากอาจารย์ใหญ่ ตอนนั้นอาจารย์ใหญ่ คือ นายสมศักดิ์ เวสสุวรรณ เป็นอาจารย์ใหญ่ที่มีวิสัยทัศน์ไกล ใจดี พัฒนาโรงเรียนให้ เจริญก้าวหน้าไปมาก เงินที่ได้มาก็เก็บไว้ซื้ออุปกรณ์การเรียนหนึ่งส่วนอีกส่วนก็แบ่งให้ พ่อกับแม่เท่า ๆ กันคนละ 50 บาทแต่ท่านไม่รับบอกให้เก็บไว้เรียนหนังสือ นอกจากนี้พี่ ยังรับจ้างซอยผ้าจากร้านตัดเสื้อผ้าละแวกบ้านดังเช่นเคย จนกระทั่งจบชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 เช่นเคย...

เมื่อเด็กชาวยุรต์มจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต้องสอบเข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลปรากฏว่าเด็กชาวยุรต์มสอบได้ ที่สำคัญนั้นทางโรงเรียนรับนักเรียนเข้าเรียนเพียง 45 คน หรือ 1 ห้องเท่านั้นตลอดระยะเวลา 2 ปีที่เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเด็กชาวยุรต์มตั้งใจเรียน มาก และที่สำคัญยังคงหารายได้พิเศษช่วยเหลือครอบครัวอยู่เช่นเคย เด็กชาวยุรต์มตั้งใจเรียนเป็น พิเศษโดยเฉพาะวิชาภาษาไทยด้านการแต่งกลอน ความเป็นจริงแล้วเด็กชาวยุรต์มชอบเรียนวิชา ภาษาอังกฤษมากกว่า แต่ด้วยความหวังที่ตั้งไว้ว่าสักวันหนึ่งต้องมีความรู้และเป็นคนเก่ง ด้านภาษาไทยให้จึงตั้งใจเรียนภาษาไทยเป็นพิเศษในที่สุดรู้สึกชอบ กอปรกับเห็นว่าเป็นภาษา ประจำชาติหากเราไม่เรียนแล้วต่อไปในอนาคตภาษาไทยของเราจะเป็นอย่างไร ในที่สุดก็จบชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 ประมาณปีพุทธศักราช 2519 ตอนนี้องวูรต์มเกิดความสับสนว่าจะเรียนต่อสาขา ไດดี ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ครุ่นคิดอยู่นาน ปรึกษากับเพื่อนๆ ญาติพี่น้อง แต่พ่อก็ไม่อยากให้ เรียนต่อ จนในที่สุดก็ต้องอ้อนวอนแม่ขอเรียนต่อโดยให้เงื่อนไขและสัญญาว่าจะพยายามสอบเข้า เรียนต่อมหาวิทยาลัยของรัฐให้ พ่อแม่ทนคำอ้อนวอนไม่ไหวจึงตกลงใจให้วูรต์มเดินทางเข้า กรุงเทพฯ โดยครูวูรต์มเล่าให้ผู้วิจัยฟังถึงบรรยากาศในการเดินทางมากรุงเทพฯ ให้ฟังว่า

... วันนั้นพี่ตื่นเต้นมากเพราะเป็นครั้งแรกในชีวิตที่ได้เดินทางไกลมาถึงกรุงเทพฯ มาเรียน ต่อได้มาอาศัยอยู่กับพี่สาวและพี่เขยแถวบางเขน พี่สาวของพี่เป็นผู้ช่วยพยาบาลอยู่ที่ โรงพยาบาลเลิดสินส่วนพี่เขยทำงานเป็นพนักงานโรงงานยาสูบ ตอนนั้นพี่ตัดสินใจ

และตั้งใจจะสอบเข้ามหาวิทยาลัยของรัฐให้ได้ตามคำสัญญาที่ได้ให้ไว้กับพ่อแม่ก่อนมาที่ตั้งใจว่าจะต้องเรียนให้สำเร็จเพื่อที่จะทำงานแล้วเลี้ยงดูพ่อแม่ให้สบาย. . .

ความใฝ่ฝันของวรุฒม์ในตอนนั้นอยากเป็นนักการทูตเพื่อจะได้อยู่หลาย ๆ ประเทศเป็นกำไรของชีวิต อีกทั้งรายได้ค่อนข้างสูง จึงเลือกเรียนคณะอักษรศาสตร์เลือกไว้ 3 สถาบัน เรียงลำดับตามมหาวิทยาลัย เริ่มที่จุฬาฯ ธรรมศาสตร์ และเกษตรฯ ตามลำดับ วรุฒม์ก็ตั้งใจทำข้อสอบอย่างดีแต่ด้วยความไม่รอบคอบของวรุฒม์หรือโชคไม่เข้าข้างวรุฒม์ก็สุดที่จะทราบได้ วิชาที่สอบเป็นวิชาสุดท้าย คือ คณิตศาสตร์ ก. วรุฒม์ดูตารางสอบผิดตารางแจ้งไว้ว่าสอบภาคเช้าแต่วรุฒม์ดูว่าเป็นสอบภาคบ่าย

. . . พอไปถึงที่สอบวันนั้นที่สอบที่ตึกคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ ตอนนั้นเวลา 11.00 น. พี่รู้สึกแปลกใจว่าทำไมคนน้อยนักจึงหยิบตารางสอบขึ้นมาดูใหม่ปรากฏว่าสอบเวลา 09.00น. พี่รีบวิ่งไปที่ห้องสอบเพื่อขอเข้าสอบแต่คณะกรรมการคุมสอบไม่อนุญาติ ตามระเบียบจะเข้าสอบไม่ได้ถ้ามาถึงห้องสอบช้ากว่า 15 นาที พี่อ่อนวอนเท่าไรก็ไม่เป็นผลสำเร็จ ในที่สุดความหวังพังทลาย พี่เดินทางกลับบ้านพักด้วยความผิดหวัง ร้องไห้ด้วยความเสียใจตกตอนเย็นก็เล่าความจริงให้พี่สาวและพี่เขยฟังทั้งสองก็ปลอบใจว่าปีหน้าค่อยสอบใหม่ให้ไปสมัครเรียนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงพี่รู้สึกมีความหวังขึ้นมา และคิดในใจว่าเรียนที่ไหนก็สำเร็จได้เหมือนกันถ้าเราตั้งใจจริง. . .

ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงไม่เปิดสอนคณะอักษรศาสตร์ ในที่สุดวรุฒม์ก็เลือกเรียนคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงแทนตามคำแนะนำของพี่เขย เพราะท่านให้ความเห็นว่าเรียนแล้วเป็นปลัดหางานทำได้ง่ายสบายรับราชการอีกต่างหาก แต่เรียนได้เพียง 1 ภาคเรียนเดียวก็เกิดปัญหาวิชาที่เรียนเป็นวิชาที่วรุฒม์รู้สึกไม่ชอบเลย เรียนแล้วปวดหัว ที่สำคัญผลการสอบออกมา ได้ F หลายวิชา ได้ P แค่ 4-5 วิชาเท่านั้น ณ ตอนนั้นวรุฒม์รู้สึกเหนื่อยและท้อใจมาก จนมาถึงภาคเรียน ที่ 2 วรุฒม์ก็หยุดเรียน คิดทบทวนใหม่ว่าทำอะไรดีดั่งนั้นจึงเดินทางกลับบ้านที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี แล้วโชคก็ได้งานทำ เป็นเสมียนที่เหมืองแร่ บ้านเหมืองทวด ไกลจากบ้านประมาณ 16 กิโลเมตร ต้องไปอยู่ประจำที่นั่นเลย

จนถึงช่วงสอบเข้ามหาวิทยาลัยในปีถัดมาปี 2521 วรุฒม์ก็เดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อสมัครสอบเข้ามหาวิทยาลัยครั้งที่ 2 แต่ครั้งนี้เกิดแรงบันดาลใจว่าอยากเรียนมัณฑนศิลป์ ด้วยลึก ๆ เป็นคนชอบศิลปะคิดว่าตัวเองถนัดอยู่เหมือนกันน่าจะเรียนได้ จึงเลือกสอบคณะมัณฑนศิลป์

มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลปรากฏว่าสอบไม่ติด ใจก็คิดว่าตัวเองคงไม่เหมาะที่จะเรียนมหาวิทยาลัยของรัฐแล้วกระมังสอบครั้งนี้ก็ไม่ได้อีก ถึงตรงนี้ก็ตัดสินใจสมัครเข้าเรียนในคณะศึกษาศาสตร์ วิชาเอกภาษาไทย ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง อย่างเด็ดเดี่ยวเพราะคิดว่าสิ่งที่เราตั้งใจว่าจะต้องทำให้สำเร็จนั้นรอการพิสูจน์จากเราอยู่ ได้รหัส 21413276

ในระหว่างเรียนวรุฒม์ได้ทำงานควบคู่กันไปด้วย วรุฒม์เริ่มเข้าทำงานที่บริษัท Nishimatsu Construction Co.Ltd. แผนก Laboratory ซึ่งเป็นบริษัทของชาวญี่ปุ่น ได้ค่าแรงเป็นรายวัน ๆ ละ 28 บาท (ในสมัยนั้นมากพอสมควร) ทำงานไปด้วยเรียนไปด้วย หลายครั้งที่รู้สึกเหนื่อยมาก เพราะบางเดือนทำกะเช้า บางเดือนก็ทำกะกลางคืน การทำงานระหว่างเรียนในช่วงนี้สร้างปัญหาทางการเรียนของวรุฒม์ไม่น้อยเลยทีเดียว แต่วรุฒม์ก็มุ่งมั่นด้วยมีแรงผลักดันว่าจะเหลวไหลไม่ได้แล้ว ตอนนีเพื่อน ๆ เขาเรียนกันปี 2 ปี 3 แล้ว จะมาทำเล่นไม่ได้เดียวเรียนไม่ทันเพื่อน ทำงานที่นี้ก็ราบรื่นดี เงินเดือนที่ได้รับทุกเดือนก็จะแบ่งส่งไปให้พ่อใช้จ่ายบ้างตามสมควร ประมาณเดือนละ 400 บาท หรือบางครั้งในเทศกาลสำคัญก็จะซื้อเสื้อผ้าให้บ้างเป็นครั้งคราว จนในที่สุดเรียนอยู่ชั้นปีที่ 3 ทางบริษัทหมดโครงการ (โครงการทำอุโมงค์ประปา ของการประปานครหลวง) วรุฒม์ต้องออกจากงานตอนนี้ก็ได้เงินจุนเจือจากพี่ชายคนที่ 7 ให้ค่าใช้จ่าย

ในปีเดียวกันนี้ทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก่อสร้างอาคารวิทยบริการแล้วเสร็จ มีการประกวดการตั้งชื่ออาคารดังกล่าว วรุฒม์ได้ส่งชื่อเข้าประกวดด้วยโดยให้ชื่ออาคารว่า “วชิราคาร” ซึ่งมาจากคำว่า วชิระ + อาคาร หมายถึง อาคารของวชิระ ผลปรากฏว่าได้รับรางวัลชมเชยเป็นเงิน 400 บาท วรุฒม์รู้สึกดีใจมากเพราะอยู่ในช่วงที่ขาดเงินพอดี ชื่อที่ได้รับรางวัลชนะเลิศคือ “มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์”

ถึงตอนนี้วรุฒม์ให้ความสำคัญกับการเรียนมาก ปัญหาที่คาดว่าจะต้องแก้ไขให้ได้ในอดีตเกี่ยวกับการแต่งกลอนเริ่มคลี่คลายเพราะวรุฒม์ได้รับการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยมีท่านอาจารย์สิทธิพิณิจกุล เป็นอาจารย์ผู้สอนที่เชี่ยวชาญด้านนี้โดยเฉพาะ ในที่สุดวรุฒม์ก็ทำได้สำเร็จ เรื่องการแต่งกลอนไม่ได้เป็นเรื่องที่ยากเกินตัวสำหรับวรุฒม์อีกต่อไปแล้ว แต่มันกลับเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจน่าประทับใจ และท้าทายความคิดความสามารถของวรุฒม์ โดยวรุฒม์ยึดถือ อาจารย์เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เป็นต้นแบบของการแต่งกลอนมาโดยตลอด

จนกระทั่งวรุฒม์สำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2525 และเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรในปี พ.ศ. 2526 รุ่นที่ 9 สร้างความภาคภูมิใจให้กับญาติพี่น้องเป็นอย่างมาก เพราะวรุฒม์เป็นลูกคนแรก

ของครอบครัว ที่ได้รับพระราชทานปริญญาบัตร ตอนนีความรู้สึกของพ่อที่มีต่อวรุฒม์เริ่มดีขึ้นเป็นลำดับ

วัยจุดเปลี่ยน: เก็บเกี่ยวประสบการณ์

หลังจากเรียนจบปริญญาตรีแล้ววรุฒม์ก็หางานทำ ตอนนีผันเปลี่ยนชีวิตจากเมืองกรุงสู่ชนบท วรุฒม์ได้เดินทางไปจังหวัดกาฬสินธุ์กับเพื่อนสนิทคนหนึ่งชื่อว่า นายบุญตา ตั๊ตย์ชื่อด้วยตั้งใจว่าจะมาสมัครเป็นครูโรงเรียนเอกชน ในที่สุดก็ประสบความสำเร็จวรุฒม์ได้งานทำเป็นครูโรงเรียนชาญุทธวิทยา ถนนอรุณนเรศ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ สอนระดับมัธยมศึกษาในภาคเช้า สอนระดับ ปวช. ในภาคค่ำ ตอนมาอยู่ใหม่ๆเพื่อนของวรุฒม์เป็นเด็กวัดอาศัยหลงตาอยู่ที่วัดประชานิยม วรุฒม์ก็เลยต้องเป็นเด็กวัดอยู่ประมาณ 1 สัปดาห์ หลังจากนั้นก็ไปเช่าหอพักอยู่ใกล้ที่ทำงาน หลังเลิกงานรับสอนพิเศษนักเรียนประมาณ 3-5 คนที่หอพัก ช่วงนี้ได้เงินเดือนก็ส่งไปให้พ่อทุกเดือนมากบ้างน้อยบ้าง วรุฒม์ดีใจมากคือตอนนี้พ่อเริ่มแสดงความรัก ความห่วงใยในตัววรุฒม์ขึ้นบ้างแล้ว พ่อจะตอบจดหมายทุกครั้งที่ได้รับเงิน ถ้าวรุฒม์จำไม่ผิดช่วงนั้นส่งเงินให้พ่อใช้ประมาณเดือนละ 400 บาททุกเดือน รู้สึกว่าพ่อดีใจที่เห็นลูกประสบความสำเร็จมีงานทำ ในจดหมายพ่อจะสอนถึงการใช้ชีวิตในต่างจังหวัดว่าควรทำอะไรบ้าง พ่อแสดงความเป็นห่วงมากถึงตรงนีวรุฒม์รู้สึกได้ด้วยสัญชาตญาณว่าพ่อรักและเป็นห่วงเรามาก และที่สำคัญพ่อจะเตือนทุกครั้งว่า “เงินข้างตัวอย่าให้หมดเลยทีเดียว” เก็บเอาไว้เป็นค่ารถกลับบ้านบ้าง ถึงคราวที่ทางบ้านเป็นอะไรไปจะได้มีเงินค่ารถกลับบ้านจำไว้นะลูก คำนี้ก้องอยู่ในโสตประสาทของลูก ๆ ของพ่อทุกคน เป็นคำสอนที่ง่าย ๆ แต่แฝงด้วยความหมายและความห่วงใยไว้ลึก ๆ จนบัดนีวรุฒม์ยังจดจำคำสั่งสอนนี้ไว้ไม่รู้เลือนและยึดถือปฏิบัติด้วยดีเสมอมา

ตลอดระยะเวลาที่ทำงานอยู่จังหวัดกาฬสินธุ์เมื่อมีเวลาว่างวรุฒม์จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเสมอ อาทิ นาฏศิลป์พื้นบ้าน (โปงลาง) รวมทั้งการรำรำประเภทต่าง ๆ จากวิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์ งานทำบายศรีจากใบตอง งานจักสาน งานทอผ้าไหม ซึ่งวรุฒม์คิดว่ามีประโยชน์คงสามารถนำไปใช้สอนนักเรียนได้ในโอกาสต่อไป วรุฒม์ทำงานอยู่ที่จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นเวลาประมาณ 3 ปีเศษ ก็โชคดีที่สอบบรรจุเข้ารับราชการ ได้ลำดับที่ 328

วัยทำงาน: ก้าวสู่บันไดเกียรติยศ

หลังจากที่สอบรับราชการครูได้แล้ว วรุตม์ก็ได้เดินทางไปทำสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น เพื่อรายงานตัวและเลือกโรงเรียนในขณะนั้นผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่นคือ นายวิสสการ ชูช่วยวงษ์ ในวันนั้นครูวรุตม์ได้รับความช่วยเหลือเกี่ยวกับ การเลือกโรงเรียนจากท่านศึกษาธิการจังหวัดท่านหนึ่งเป็นอย่างดี เพราะท่านอาจจะเห็นว่าครูวรุตม์ไม่คุ้นเคยกับพื้นที่ดังกล่าวก็เป็นได้ ในที่สุดครูวรุตม์ก็ได้เลือกโรงเรียนเป็นคนที่ 3 และมีคำสั่งบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการครูที่โรงเรียนอุดมคงคาคีรีเขต อำเภอมัธยาศิรี จังหวัดขอนแก่น วันที่ 27 มกราคม พ.ศ.2529 ตำแหน่ง อาจารย์ 1 ระดับ 3 ชั้น 2,765 บาท ตำแหน่งเลขที่ 5597 วันที่นำหนังสือส่งตัวจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่นไปรายงานตัวที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมัธยาศิรีนั้น ครูวรุตม์รู้สึกหวั่นใจมาก เกรงว่าจะไปไม่ทันเวลา จะไม่ได้รับการบรรจุแต่งตั้ง แต่ทันทีที่ไปยื่นหนังสือ เจ้าหน้าที่ทุกท่านให้การต้อนรับด้วยดี ครูวรุตม์รู้สึกอบอุ่นในไมตรีจิตที่ทุกคนมอบให้

ในวันนั้นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนอุดมคงคาคีรีเขต คือ นายชาญชัย หมั่นศรีจุม ท่านก็ได้เดินทางมาส่งงานที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมัธยาศิรีพอดี ครูวรุตม์ก็เลยโชคดีที่ได้เดินทางไปพร้อมกับอาจารย์ใหญ่และพักอยู่ที่บ้านของท่านในวันนั้น บ้านของอาจารย์ใหญ่อยู่ที่บ้านเขวา อำเภอมัธยาศิรี จังหวัดขอนแก่น ห่างจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมัธยาศิรีไม่มากนัก ตกเย็นท่านก็แสดงความมีน้ำใจเลี้ยงรับครูคนใหม่ทำให้ครูวรุตม์รู้สึกประทับใจมากและจดจำท่านไว้ตลอดกาล ท่านเป็นอาจารย์ใหญ่คนแรกในชีวิตการรับราชการ รุ่งเช้าวันใหม่ครูวรุตม์ได้ออกเดินทางไปทำงานพร้อมกับอาจารย์ใหญ่โดยรถจักรยานยนต์ โดยครูวรุตม์เล่าให้ผู้วิจัยฟังถึงบรรยากาศในวันนั้นว่า

... พี่รู้สึกตื่นเต้นมาก การเดินทางไปโรงเรียนไกลมากระยะทางจากบ้านอาจารย์ใหญ่ถึงปากทางเข้าโรงเรียนเป็นทางลาดยางประมาณ 13 กิโลเมตร และจากปากทางไปโรงเรียนอีก 10 กิโลเมตรเป็นทางลูกรังฝุ่นตลบ พี่ลุ้นตลอดทางว่าเมื่อไรจะถึงโรงเรียนเสียที รวมระยะทางแล้วประมาณ 23 กิโลเมตร เมื่อมาถึงโรงเรียนอาจารย์ใหญ่แนะนำให้ผู้รู้จักกับคณะครู 3-4 คน ทั้งคณะครู นักเรียน นักการภารโรง ต่างตื่นเต้นมากจนเห็นได้ชัดซึ่งก็ คงไม่ต่างกับพี่เลยสายตาทุกคู่จ้องมองมาที่คุณครูคนใหม่...

ภาพนักเรียนที่ค่อนข้างยากจนค่อย ๆ ทอยเดินเข้าสู่โรงเรียน เสื้อผ้าสีขาวหม่น กางเกง กระโปรง ที่ผ่านการใช้งานมานานจนซีด บ้างก็ขาด เสื้อผ้าแทบไม่ผ่านการรีดเลย รองเท้านักเรียน ก็ไม่มี บางคนก็ใส่รองเท้าฟองน้ำเก่าบ้างใหม่บ้างสลับกันไป บางคนก็เดินเท้าเปล่า กระเป๋า นักเรียนจะเป็นย่ามเย็บจากผ้าค่อนข้างหนา สีสันแปลก ๆ บางคนสะพายกระดืบข้าวเหนียว ใบเล็ก ๆ บางคนก็ถือปืนโต บางคนก็ถือถุงพลาสติก เดินเป็นแถวอย่างมีระเบียบโดยมีหัวหน้าเดิน ถือธงรูปสามเหลี่ยมสีแดงนำหน้าแถวเป็นระยะ ๆ ต่างมุ่งหน้าสู่อาคารเรียนและห้องเรียนเพื่อนำ สัมภาระไปเก็บ แล้วก็รีบลงมาทำความสะอาดบริเวณโรงเรียนกันอย่างขยันขันแข็ง โดยมีครูหลาย ท่านควบคุมดูแล

สภาพแวดล้อมและบรรยากาศทั่วไปในโรงเรียนดูสะอาดร่มรื่นดี มีอาคารเรียน 2 หลังซึ่งมี ลักษณะค่อนข้างเก่า อาคาร 1 เป็นอาคารไม้ชั้นเดียวยกพื้นสูงเป็นห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 อาคาร 2 เป็นอาคารไม้ 2 ชั้นเป็นห้องเรียนของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อาคารอเนกประสงค์ 1 หลัง เป็นอาคารปูน ประตูเหล็ก ใช้สำหรับทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นห้องประชุม เป็นที่ประกอบ อาหารและรับประทานอาหารกลางวันของคณะครูและนักเรียน ถนนในโรงเรียนเป็นถนนดิน มี สนามฟุตบอลเป็นสนามหญ้าอยู่ตรงกลางระหว่างอาคาร 1 กับอาคาร 2 รอบสนามมีไม้ยืนต้นพวก ยูคาลิปตัส มะขาม สน กุหลาบพฤษ์ ปลูกเป็นแนว มีบ้านพักครู 1 หลังอยู่ทางทิศตะวันตก ของอาคาร 2 ใกล้กับต้นมะหาด และจามจุรีพุ่มใหญ่ ใกล้บ้านพักครูมีห้องนํ้านักเรียน 1 หลัง หลัง อาคาร 2 มีแทงก์น้ำของกรมอนามัยจำนวน 3 แทงก์ ถัดไปเป็น บ้านพักของนักการภารโรง ซึ่งอยู่ ทางทิศตะวันออกของอาคาร 2

โรงเรียนนี้มีครูจำนวน 7 คนรวมทั้งอาจารย์ใหญ่ นักเรียนที่มาเรียนก็มาจาก 3 หมู่บ้าน คือ บ้านโสกใหญ่ ตำบลบ้านโคก บ้านคอนแก่นเฒ่า ตำบลนางาม และบ้านโสกน้ำจุ่น ตำบล นางาม รวมมีนักเรียนทั้งสิ้นประมาณ 200 คนเศษ เมื่อเสียงระฆังดังขึ้นนักเรียนเข้าแถวเคารพธง ชาติ สวดมนต์ ทำท่ากายบริหารพร้อมร้องเพลงประกอบปากเปล่าว่า “ฝึกกายบริหารทุกวัน ร่างกายแข็งแรง (ซ้า) รูปทรงสมส่วนแคล้วคล่องว่องไว (ซ้า)” ประมาณ 15 นาทีหลังจากนั้น อาจารย์ใหญ่ก็พูดคุยกับนักเรียนพร้อมทั้งแนะนำคุณครูคนใหม่ จากนั้นก็ให้ครูวรุฒม์แนะนำตัวกับ นักเรียน เสร็จนักเรียนต่างพากันแยกย้ายเข้าห้องเรียน

การรับราชการครั้งแรกสร้างความหนักใจให้กับครูวรุฒม์มากเพราะท่ามกลางดินแดนที่ เรียกว่าภาคอีสาน ทั้งอากาศแบบที่ราบสูง อาหารการกิน ภาษาพูด ช่างดูแตกต่างจากความเป็นอยู่ เดิมมาก ทำให้ครูวรุฒม์เครียดและปวดหัวจนเป็นไข้ เพราะการสื่อสารกันมีปัญหาทั้งคณะครูและ

นักเรียนส่วนใหญ่พูดภาษาถิ่น ใช้ภาษากลางน้อยมากแถมใช้ไม่ค่อยถูกต้องอีกด้วย ไปอยู่ที่นั่นใหม่ ๆ อาหารหลักของครูวรุฒม์ คือ บะหมี่กึ่งสำเร็จรูปที่รู้จักกันดีคือ มาม่า นั่นเอง ครูวรุฒม์นั่งชิมคิดกลับไปกลับมาหลายครั้งว่า ทำไมเราถึงต้องมาอยู่ท่ามกลางสภาพเช่นนี้ ลากอคิดใหม่? เริ่มท้อแท้ แต่ในที่สุดเมื่อมาพินิจพิจารณาเห็นสภาพของนักเรียนที่น่าสงสาร เสื้อผ้า รองเท้านักเรียนแทบจะไม่มีใส่ พุดง่าย ๆ ว่าเป็นเด็กยากจน ก็เกิดความสงสาร หวนนึกถึงครั้งตัวเองเป็นเด็กที่ยากจนเช่นกันอยากเมื่อมีโอกาสอยากช่วยเหลือให้พวกเขาได้มีโอกาสดี ๆ บ้าง คิดอยู่ในใจว่าเราจะต้องให้สิ่งดี ๆ ที่สุดแก่พวกเขาในที่สุดก็ตัดสินใจเด็ดขาด สู้ ตั้งใจ อดทนต่อปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ

ผลจากการที่ครูวรุฒม์มอบทั้งความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทร รวมทั้งความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ครูที่ดีของนักเรียน ทำให้นักเรียน คณะครู ชาวบ้าน ผู้ปกครองเข้าใจและซาบซึ้งให้ความรักต่อครูวรุฒม์มากเช่นกัน ตอนนี่ครูวรุฒม์เริ่มคุ้นเคยมากขึ้น จนสามารถพูดภาษาอีสานได้ แม้แต่อาหารการกินก็กินได้เกือบทุกอย่าง (ยกเว้นอาหารพิสดารต่าง ๆ)

ครูวรุฒม์ทุ่มเทเวลาให้กับการทำงานในหน้าที่มาก แม้แต่นอกเวลาราชการ ด้วยปณิธานอันแน่วแน่ว่าจะพัฒนาเด็กนักเรียนให้เป็นคนเก่ง คนดีของสังคมนั่นเอง วิชาความรู้ที่ได้ร่ำเรียนมาได้ถ่ายทอดสู่นักเรียนอย่างไม่ปิดบังอำพราง พัฒนาอาชีพครูได้เต็มความสามารถ สร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนเป็นอย่างมากเห็นได้ชัดจากการได้เป็นครูดีเด่นตลอดมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2529

หลายปีต่อมามีปัญหาบ้างแต่ไม่ร้ายแรงเพราะครูวรุฒม์เป็นคนที่มีเหตุผลเสมอ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ สามารถคลี่คลายลงได้ด้วยดีเสมอ ตลอดระยะเวลาตั้งแต่เริ่มรับราชการมาเงินเดือนที่ได้รับจะส่งไปให้พ่อแม่ใช้ทุกเดือนอย่างสม่ำเสมอสร้างความปิติให้กับท่านทั้งสองเป็นอย่างมาก แต่ท่านก็อดเป็นห่วงเราไม่ได้พยายามตักเตือน ถามสารทุกข์สุกดิบครูวรุฒม์เสมอ ไม่มีจดหมายฉบับใดที่พ่อแม่ไม่ได้เขียนคำว่าเป็นห่วงลูก ครูวรุฒม์อ่านจดหมายพ่อคราวใดต้องอ่านไม่ต่ำกว่า 2 เที้ยวเสมอด้วยคิดว่าตอนนี้คือคนที่พ่อแม่มีต่อคนคงหมดไปอย่างแน่นอน

รับราชการอยู่ที่นี้ก็นับว่าโชคดีเพราะครูวรุฒม์ได้เลื่อนขั้นพิเศษ (2ขั้น) ก่อนข้างบ่อครั้งแรกได้เมื่อ 1 ตุลาคม 2532 ครั้งที่ 2 ได้เมื่อ 1 ตุลาคม 2536 และในปีนี่เองได้เลื่อนตำแหน่งเป็นอาจารย์ 2 ระดับ 5 ระยะนี้ครูวรุฒม์สนุกกับการทำงานมาก ถูกรับเชิญให้ไปเป็นวิทยากรอบรม

ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในรายวิชาภาษาไทยหลายครั้งหลายครา จนแทบไม่มีเวลาทำการสอนที่โรงเรียนมากนัก เพราะระยะนั้นโรงเรียนขยายโอกาสเริ่มขยายตัวมากขึ้น การเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรจึงมีความจำเป็นค่อนข้างสูง ช่วงนี้ถือว่าได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่

ต่อมาอีกไม่นานประมาณปี 2538 อาจารย์ใหญ่เกิดมีปัญหากับชาวบ้าน เป็นเหตุให้อาจารย์ใหญ่ต้องย้ายโรงเรียนภายใน 24 ชั่วโมง ทำให้ตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ว่างลงและว่างอยู่นานมาก ทำให้ครูวุฒม์ต้องทำหน้าที่รักษาการแทนอาจารย์ใหญ่เป็นเวลาถึง 1 ปีเศษ การรักษาการแทนอาจารย์ใหญ่ครั้งนี้ทำให้ครูวุฒม์ทราบถึงพฤติกรรมของคณะครูหลายท่าน และที่ทำให้ครูวุฒม์จดจำไว้มีรู้ลึมคือ ครูวุฒม์ถูกคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนตำหนิเรื่องได้เลื่อนขั้นพิเศษบ่อยมาก การพิจารณาเลื่อนขั้นพิเศษของคณะครูภายในโรงเรียนก็มีปัญหาแก่งแย่งกันเองทั้ง ๆ ที่คณะครูไม่มีผลงานดีเด่นเลย การทำอะไรที่ถูกต้องตามระเบียบใช้กับคณะครูที่นี้ไม่ได้ ครูวุฒม์เริ่มท้อแท้มาก แต่อีกใจหนึ่งก็อดสงสารนักเรียนตาดี ๆ ทั้งหลายไม่ได้ที่โชคร้ายมีครูประเภทนี้เข้ามาอยู่ในวงจรชีวิตของพวกเขา ครูวุฒม์มองไม่ออกว่าอนาคตของลูกศิษย์จะเป็นอย่างไรบ้าง

หลังจากนั้นไม่นานโรงเรียนก็ได้อาจารย์ใหญ่คนใหม่ย้ายมารับตำแหน่ง ท่านก็คืออาจารย์ทองศิลป์ ปัดतालาคะ ภาระต่าง ๆ ที่เคยรับก็เบาบางลง ครูวุฒม์เริ่มพิจารณาตนเอง ทบทวนสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามาในชีวิตมากมาย ในที่สุดโอกาสก็เข้ามาถึงครูวุฒม์ได้มีโอกาสทำเรื่องย้ายสับเปลี่ยนกับอาจารย์วิชัย แก้วโวหาร คนรู้จักโดยบังเอิญจำได้ไม่ลืมเพราะเขามีส่วนสำคัญต่อการย้ายที่ทำงานใหม่ของครูวุฒม์ คือ โรงเรียนชุมชนบ้านวังจันทร์ โดยครูวุฒม์เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า

...วันที่พี่ย้ายเหตุการณ์วันนั้นพี่จำได้ดี เป็นวันเลี้ยงรับคุณครูวิชัย แก้วโวหารและเลี้ยงส่งคุณครูวุฒม์ สักมัน งานวันนั้นเป็นความคิดของพี่ที่เสนอต่ออาจารย์ใหญ่เป็นการประหยัดงบประมาณของทางโรงเรียนด้วย รุ่งขึ้นตรงกับวันที่ 7 มิถุนายน 2540 เมื่อรำล้าชาวบ้านที่รักนับถือ เจ้าอาวาสวัดอุดมคงคาคีรีเขตเรียบร้อยแล้ว ก็มีงานเลี้ยงที่จัดโดยชาวบ้านทั้งสองหมู่บ้าน ประมาณ 20.00 น. รถบรรทุก 6 ล้อจำนวน 2 คันก็ออกเดินทางจากบ้านดอนแก่นเต่า พร้อมทั้งชาวบ้านและลูกศิษย์ของครูวุฒม์เต็มคันรถก็ออกเดินทางสู่จังหวัดระยองเพื่อมาส่งพี่ ท่ามกลางคำอวยพรกราบน้ำตาที่หลังไหลออกมาด้วยความอาลัยรักของลูกศิษย์และชาวบ้านอย่างแน่นขนัด สายสัญญาณที่ใช้ผูกข้อมือของพี่ทั้งสองข้างมีมากจนเกือบถึงข้อศอก พี่ก็อดใจหายไม่ได้ 11 ปีเศษที่ได้มาใช้ชีวิตที่นี้พี่ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากมายทั้งสุขและทุกข์ปะปนกันไป แต่ที่ไม่เคยลืมเลยคือมิตรภาพที่ชาวบ้านและลูกศิษย์มีให้ต่อพี่อย่างเสมอต้นเสมอปลาย...

ก่อนที่จะย้ายมานั้นครูวรุฒม์ได้ติดต่อกับอาจารย์วิชัย แก้วโวหาร เพื่อเป็นธุระให้เกี่ยวกับสวนผลไม้ เงาะ ทุเรียน มังคุด และสวนยางพารา เพราะตั้งใจว่าจะนำลูกศิษย์ที่มาส่งที่จังหวัดระยองเข้าชมสวนผลไม้ดังกล่าวเป็นการเพิ่มประสบการณ์ ลูกศิษย์ทุกคนดีใจสนุกสนานในการชมต่างเก็บผลไม้กินกันตามอัธยาศัยด้วยความเพลิดเพลิน ด้วยเจ้าของสวนคือ อาจารย์สำออง เอมเจริญ ท่านเป็นคนมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อครูวรุฒม์และนักเรียนมาก หลังจากชมสวนกันแล้วครูวรุฒม์ก็ซื้อ เงาะ ทุเรียนฝากกลับไปให้ชาวบ้าน ท่านพระครู ที่จังหวัดขอนแก่นอีกจำนวนหนึ่ง และให้รับประทานกันตอนที่ยกกลับจากจังหวัดระยองอีกจำนวนหนึ่ง จากนั้นครูวรุฒม์ก็พาคณะไปเที่ยวที่แหลมแม่พิมพ์ ทุกคนตื่นตื่นที่เห็นทะเลกว้างใหญ่สีครามต่างพากันลงเล่นน้ำอย่างเพลิดเพลินใจ จนเวลาประมาณ 14.00 น.รถทั้งสองคันก็เดินทางกลับจังหวัดขอนแก่น ณ ตรงนี้ครูวรุฒม์จำภาพได้ติดตา เมื่อลูกศิษย์ที่รักอีก 4 คนนั่งลงกับพื้นดินแล้วกราบลาพร้อมทั้งเสียงร่ำไห้ คนอื่นๆก็พากันร้องไห้ไปตามกัน แล้วรถทั้งสองคันก็เดินทางกลับอย่างสวัสดิภาพ

หลังจากครูวรุฒม์ย้ายมาไม่นานนักทราบข่าวว่าทางโรงเรียนเก่าก็เกิดปัญหาขั้นรุนแรง เพราะชาวบ้านทั้งสามหมู่บ้านเกิดแตกความสามัคคีกัน บ้านคอนแก่นแต่กับบ้านโสกน้ำขุ่น ต้องการแยกโรงเรียนใหม่ทั้ง ๆ ที่เคยเรียนร่วมกันมานานแล้ว ตามหลักภูมิทัศน์แล้วไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เพราะมีแค่ลำห้วยเล็ก ๆ คั่นกลางระหว่างตำบลบ้านโคก กับตำบลนางาม ในที่สุดชาวบ้านทั้งสองหมู่บ้านก็ระดมกำลังสร้างอาคารเรียนที่โรงเรียนใหม่โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การนาชาติเพื่อร่วมพัฒนาของหมู่บ้านโสกน้ำขุ่น แต่ปัญหาก็เกิดตามมาโรงเรียนดังกล่าวจะเปิดเป็นเอกเทศตามความต้องการไม่ได้ จำต้องเป็นโรงเรียนสาขาของโรงเรียนบ้านนางาม ครูที่มาทำการสอนก็ไม่มีต้องร้องขอมาจากโรงเรียนแม่คือโรงเรียนบ้านนางาม ปัญหาดังกล่าวก็ไม่สามารถแก้ไขได้เลยจนกระทั่งทุกวันนี้

เมื่อได้มาสอนที่โรงเรียนชุมชนบ้านวังจันทน์ครูวรุฒม์ดำรงตำแหน่ง อาจารย์ 2 ระดับ 6 ชั้น 11,120 บาท เริ่มทำงานวันพฤหัสบดีที่ 9 มิถุนายน 2540 ซึ่งบรรยากาศในวันทำงานวันแรกครูวรุฒม์ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า

...หลังจากเข้าแถวเคารพธงชาติแล้ว อาจารย์ใหญ่ก็พูดคุยกับนักเรียนหลังจากนั้นก็ให้พี่ได้มีโอกาสพูดคุย แนะนำตัวกับนักเรียนในฐานะครูคนใหม่ของโรงเรียนนี้ บรรยากาศที่นี่ดีมาก ทุกคนต่างมีใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส รู้สึกดีใจมากเมื่อผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ คือ อาจารย์ปลุมนัฐ โอทาน เดินเข้ามาทักทายแล้วพูดว่า “...อาจารย์วรุฒม์ คุณรู้ไหมคุณคือ

ความหวังของเรา...” ประโยคนี้ทำให้พี่มีกำลังใจและมุ่งมั่นทำงานให้สมดังความหวังของทุกคน...

ท่ามกลางบรรยากาศการทำงานแบบใหม่ ครูวุฒม์ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและแนวการทำงานของที่นี่ซึ่งทุกอย่างก็ราบรื่นไม่มีปัญหาแต่อย่างใด โดยครูวุฒม์ได้ทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่นพัฒนาการสอน พัฒนาตนเองอยู่เสมอและอุทิศเวลาให้กับการทำงานอย่างเต็มที่เหมือนดังเคยปฏิบัติตั้งแต่รับราชการครูเป็นต้นมา (ดังจะได้กล่าวถึงรายละเอียดในตอนต่อไป) การปฏิบัติงานอย่างจริงจัง ทุ่มเทชีวิตทั้งชีวิตให้กับงานส่งผลให้ครูวุฒม์สร้างสรรค์ผลงานให้ประจักษ์สู่สาธารณชน ผลตอบแทนสูงสุดในการทำความดีมาตลอด รางวัลแห่งความภาคภูมิใจในชีวิต ครูวุฒม์ได้รับคัดเลือกให้เป็นบุคลากรต้นแบบปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้รางวัลครูเกียรติยศ (honorary teacher) สาขาภาษาไทย ประจำปี 2545

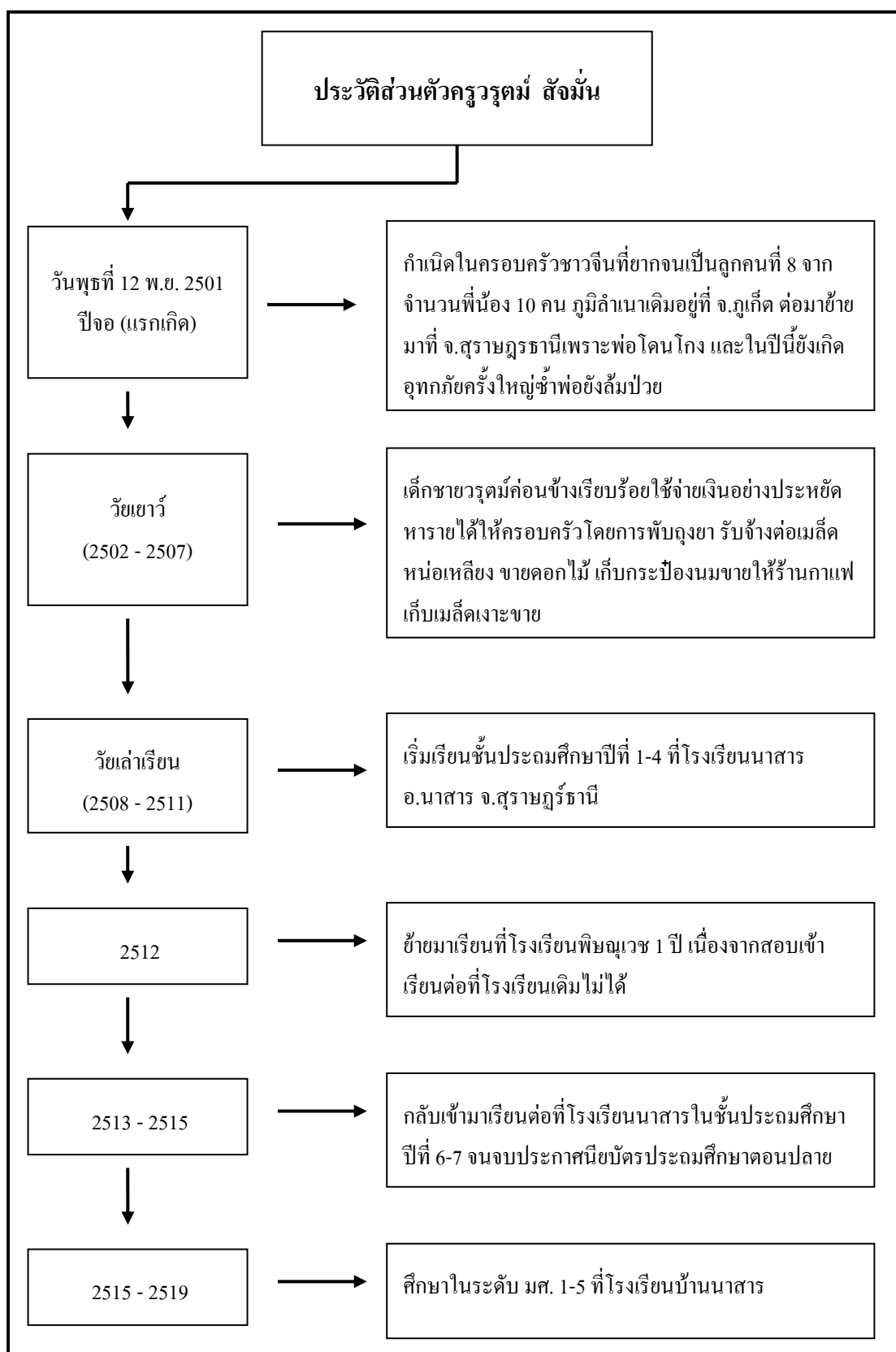
จากวันนั้นถึงวันนี้เป็นระยะเวลาเกือบ 4 ปี ครูวุฒม์ก็ยังคงดำรงตำแหน่งเป็นครูผู้สอนที่โรงเรียนชุมชนบ้านวังจันทร์ ไม่โยกย้ายไปทำงานที่โรงเรียนใดแม้ได้รับการขอร้อง ชักชวนหรือเชื้อเชิญจากโรงเรียนหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความสะดวกสบายกว่าโรงเรียนชุมชนบ้านวังจันทร์ก็ตาม โดยครูวุฒม์พุดถึงรางวัลครูเกียรติยศที่ได้รับให้ผู้วิจัยฟังถึงบรรยากาศในวันที่ 17 สิงหาคม 2545 ซึ่งเป็นวันที่รับรางวัลให้ผู้วิจัยฟังว่า

...เสียงปรบมือที่ดังก้องกังวานภายใน hall 3 อิมแพคอารีน่า เมืองทองธานีในวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ.2545 ยังคงดังก้องอยู่ในโสตประสาทของพี่ ทุกย่างก้าวที่เดินขึ้นไปรับเกียรติบัตร และเข็มกลัดครูเกียรติยศจากนายสุวิทย์ คุณกิตติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในวันนั้นเป็นอย่างก้าวแห่งพลังอันเกิดจากความเพียรพยายาม มุมานะบากบั่น ตลอดระยะเวลาที่เป็นครู ซ่อดอกไม้สวยงามที่วางจัดเรียงไว้อย่างลงตัวหลากสีสันส่งกลิ่นหอมและเบ่งบานคู่คล้ายกับยินดีกับทุกท่านบนเวทีแห่งนี้ ด้วยปณิธานอันแน่วแน่ที่ได้ให้ไว้กับตัวเองว่า “ครูคือผู้ยกระดับวิญญาณแห่งมนุษย์ให้สูงสุดกว่าสัตว์เดรัจฉาน” ความยิ่งใหญ่ของงานในวันนั้นไม่ด้อยไปกว่าคุณค่าของรางวัลที่ได้รับแต่อย่างใดไม่ กลับตรงกันข้ามในฐานะที่พี่ได้รับรางวัลอันทรงค่านี้มากก็เท่ากับแสดงตนว่า จะต้องรักษาคุณความดีที่ได้กระทำมาอีกเรื่อยไปฉันใดก็ฉันนั้น รอยยิ้ม คำชมเชยที่มอบให้แก่กันคือแรงบันดาลใจที่สำคัญอย่างก้าวที่มั่นคงต่อไป เพื่อนผู้ร่วมอาชีพทั้งหลายเราจงมาร่วมแรงร่วมใจกันสร้างลูกศิษย์ของเราให้เป็นผู้มีศักยภาพสูงทัดเทียมกับเยาวชนในนานาอารยประเทศกันเถิดถึงแม้ว่าจะไม่ได้รับรางวัลอันยิ่งใหญ่ใดเลยก็ตาม แต่มีอยู่

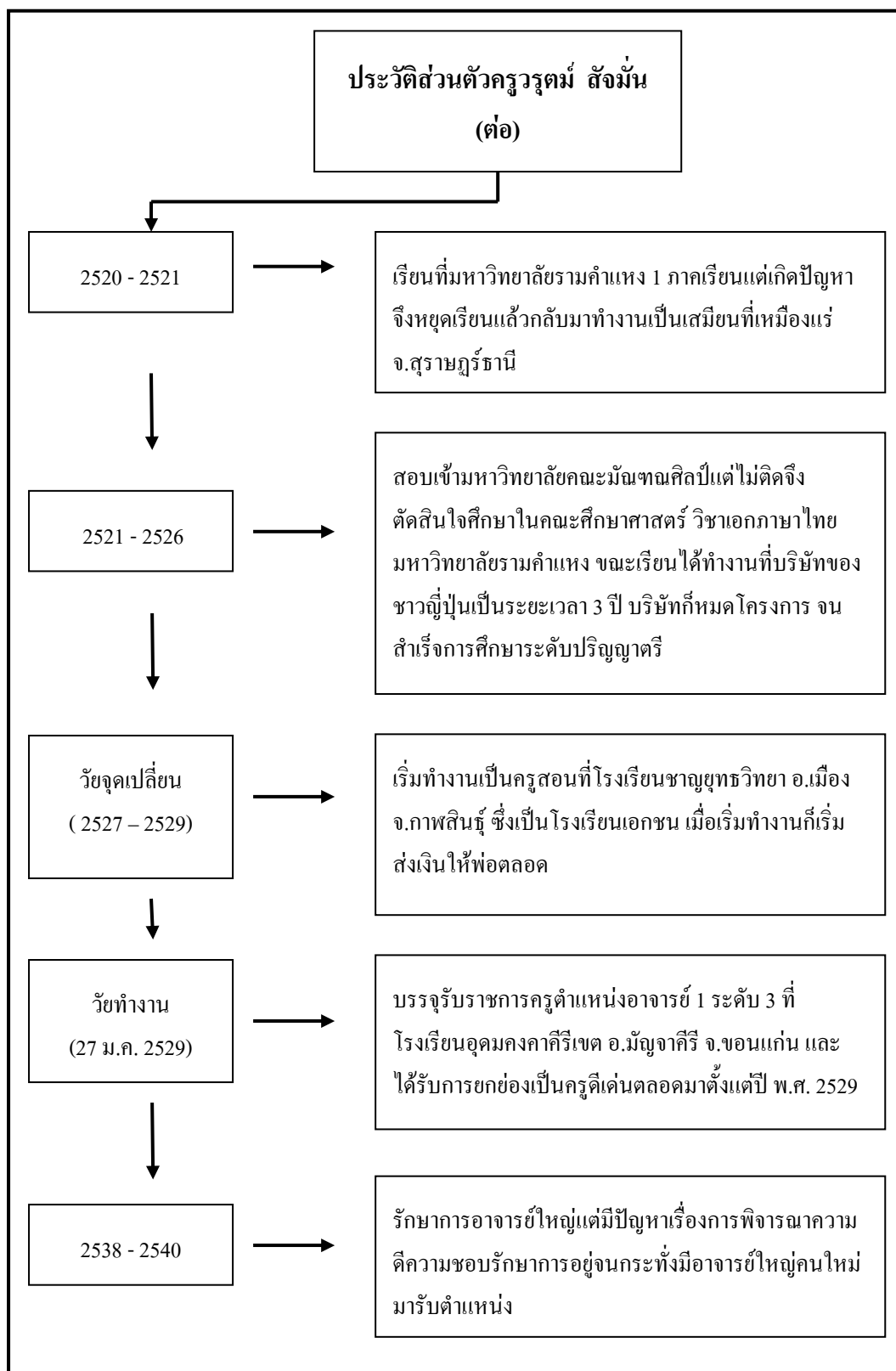
รางวัลหนึ่งที่ท่านยอมได้รับเป็นแน่ นั่นก็คือรางวัลชีวิต ผลตอบแทนในสิ่งที่ท่านได้เพียรพยายามทำลงไปนั้นมันล้ำค่ายิ่งกว่ารางวัลใด ๆ สุขใดเล่าจะเท่ากับสุขใจไม่มีนี้แหละผลของความเป็นครู...

นอกจากนั้นครูวรุฒม์ยังเล่าถึงความสำคัญและความประทับใจในรางวัลครูเกียรติยศให้
ผู้วิจัยฟังว่า

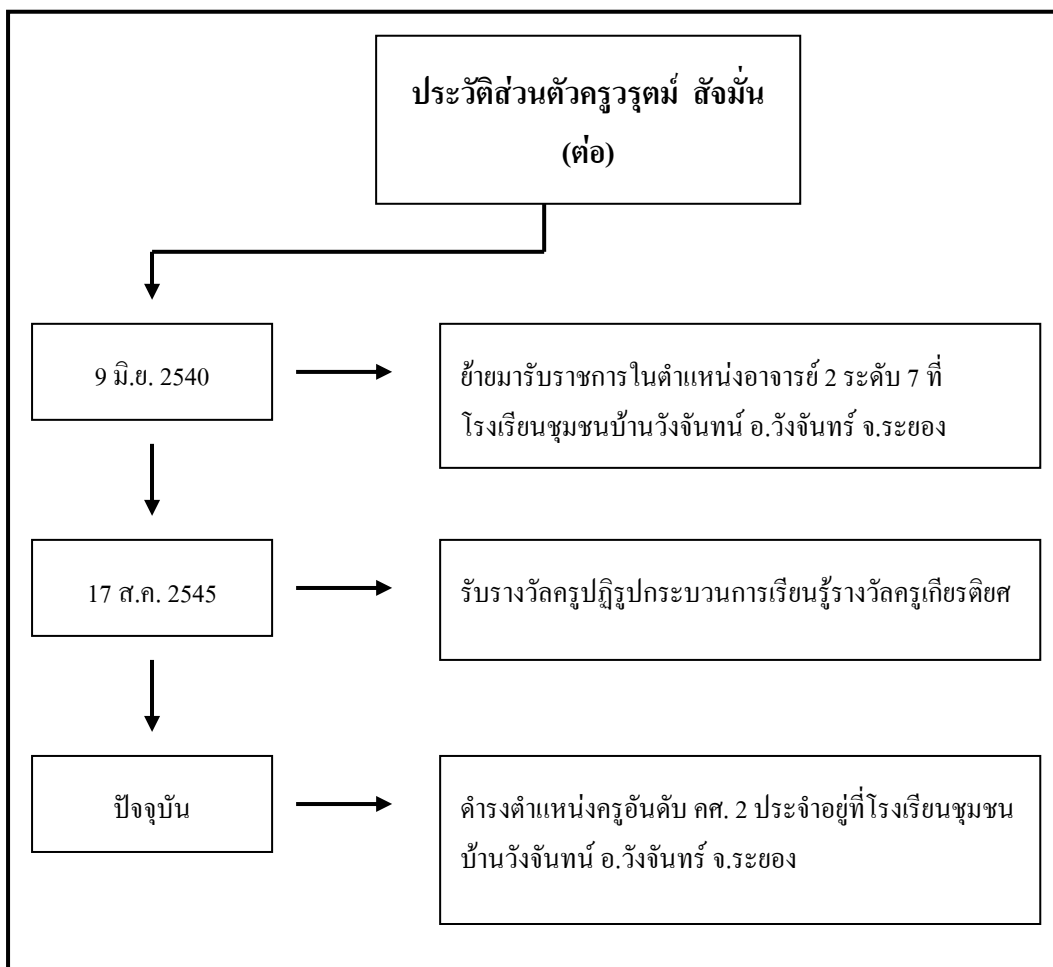
...รางวัลครูเกียรติยศเป็นรางวัลอันล้ำค่ายิ่งที่ครูทุกท่านใฝ่ฝันที่จะได้รับรางวัลนี้ ในความรู้สึกของพินัน รางวัลนี้ก็เปรียบเสมือนรางวัลสุพรรณหงส์ทองคำที่เหล่าศิลปินดาราได้รับกันตามบทบาทที่แสดงได้ดีจนเป็นที่ประจักษ์ เช่นเดียวกับเหล่าเพื่อนครูที่ได้รับรางวัลนี้ก็มาจากบทบาทที่มีต่อนักเรียนเป็นประจำทุกวันจนเป็นที่ประจักษ์เช่นกัน ความรู้สึกของพี่ที่ได้รับรางวัลอันทรงค่านี้นั้นคงไม่ต่างจากเพื่อนครูหลาย ๆ ท่านเป็นแน่ เป็นความภาคภูมิใจในความเป็นหนึ่งที่เราได้ฟันฝ่า เพียรพยายาม ทรากตรำ กระทำมาวันแล้ววันเล่าปีแล้วปีเล่า แม้จะเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าอย่างไร ก็สู้ทนอดสู้อำนาจหวังผลหรือเป้าหมายที่ลูกศิษย์ถึงแม้ว่ามันจะไม่เลอเลิศติดระดับประเทศ เพียงแค่เห็นถึงพัฒนาการของพวกเขาเหล่านั้นครูก็ดีใจ มีกำลังใจในการทำงานเพื่อปลูกฝังเยาวชนเหล่านั้นให้เป็นคนดีของสังคมต่อไป ประเทศชาติรอความหวังจาก เยาวชนเหล่านี้ ฉะนั้นในฐานะที่เราเป็นครูผู้รับผิดชอบหล่อหลอมคุณงามความดี ความรู้ความสามารถให้แก่กำลังอันสำคัญของประเทศชาติ สิ่งนี้แหละคือความภาคภูมิใจที่ผู้เป็นครูมีส่วนช่วยพัฒนาประเทศชาติได้อย่างยั่งยืนและสถาวรด้วยจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู สิ่งต่าง ๆ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทให้กับศิษย์นั้นเพียงเพื่อให้บรรดาศิษย์ได้รับความรู้ ความสามารถโดยแท้หาใช่มุ่งหวังที่รางวัลชื่อเสียงเกียรติยศไม่ แต่ชื่อเสียงและเกียรติยศที่ได้รับในวันนี้ ในวันที่ประกาศให้ทุกคนได้รับทราบถึงความสามารถโดยทั่วกันของเพื่อนครูนั้นนับเป็นพลังอันทรงคุณค่าที่คอยเติมเต็ม คอยจุดประกายให้แก่พี่เพื่อให้เกิดพลังในการปฏิบัติงานต่อไปขอขอบพระคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายที่ได้สานฝันเหล่านี้ให้กลายเป็นความจริง...

ภาพที่ 2 ประวัติชีวิตครูวุฒม์ สัจมนัน

ภาพที่ 2 (ต่อ)

ภาพที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนชุมชนบ้านวังจันทร์

โรงเรียนชุมชนบ้านวังจันทร์เป็นโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ระยอง เขต 2 รายละเอียดของโรงเรียนจะกล่าวถึงในส่วนที่สำคัญ 5 ด้านได้แก่ 1) ด้านที่ตั้งและ สภาพทั่วไปของโรงเรียน 2) ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน 3) ข้อมูลปัจจุบันของโรงเรียน 4) การบริหารและโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียน 5) ข้อมูลการให้บริการของโรงเรียน ดังรายละเอียดตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

ที่ตั้งและสภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนชุมชนบ้านวังจันทร์เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ปัจจุบันเป็นโรงเรียนขยายโอกาสเปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึง ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลวังจันทร์ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง บริเวณที่ตั้งของโรงเรียนติดกับถนนสายวังจันทร์-หนองกันเกรา มีเนื้อที่รวมของโรงเรียนทั้งหมด 12 ไร่ บริเวณโรงเรียนมีอาณาเขตติดต่อดังนี้ ทิศตะวันตก ติดวัดวังจันทร์ ทิศตะวันออก ติดสวนทุเรียน ทิศเหนือ ติดสวนยางพารา ทิศใต้ ติดสถานีอนามัย ตำบลวังจันทร์

สภาพแวดล้อมทั่วไปในโรงเรียนบรรยากาศร่มรื่นเหมาะแก่การเรียนรู้ บริเวณโรงเรียนเต็มไปด้วยไม้ยืนต้น ไม้ดอกและไม้ประดับ มีที่นั่งเป็นม้านิอนให้นักเรียนนั่งพักผ่อนหย่อนใจ ใช้อ่านหนังสือหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ในยามว่างอย่างพอเพียง โรงเรียนมีทางเข้าออก 2 ทาง มีกำแพงเป็นรั้วรอบขอบชิดสร้างความอุ่นใจให้แก่คณะครูและนักเรียน (ดังจะได้กล่าวอย่างละเอียดในหัวข้อต่อไป)